

Osvobození od placení zbytku dluhů

Při stanovení částky, které by se nezajištěným věřitelům dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem, je třeba zohlednit i příjmy, které by dlužník nabyl při řádném chodu věci v konkursu do skončení realizační fáze insolvenčního řízení završené podáním konečné zprávy insolvenčním správcem. Pro účely posouzení, čeho by se věřitelům dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem je třeba uvažovat i o nákladech, jež s sebou nese řešení úpadku dlužníka konkursem, tedy o tom, že možné (dodatečné) příjmy za trvání konkursu přinášejí (při obvyklém chodu věci) i možné dodatečné náklady (např. v podobě jinak pojaté odměny insolvenčního správce, očekávaných hotových výdajů insolvenčního správce, očekávaných nákladů spojených s udržováním a správou majetkové podstaty dlužníka).

Dlužník se může vyhnout „testu konkursem“ a předejít riziku, že nebude osvobozen od placení zbytku svých dluhů dle § 415 insolvenčního zákona, jestliže v průběhu oddlužení splní požadavek kladený na minimální zákonnou (nebo s věřiteli smlouvenou) míru uspokojení dlužnických věřitelů tím, že k úhradě jejich pohledávek použije i tu část svého majetku, která nepodléhala režimu schválené formy oddlužení a která by mu jinak zůstala k dispozici.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 NSČR 21/2017 ze dne 31.7.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v insolvenční věci dlužníka P.K., bytem v B.n.B., zastoupeného Mgr. T.V., advokátem, se sídlem v O., vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. KSOS 34 INS 23408/2011, o osvobození dlužníka od placení zbytku dluhů, o dovolání dlužníka proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. listopadu 2016, č. j. KSOS 34 INS 23408/2011, 1 VSOL 924/2016-B-48, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Usnesením ze dne 20. dubna 2016, č. j. KSOS 34 INS 23408/2011-B-34, Krajský soud v Ostravě (dále jen „insolvenční soud“) osvobodil dlužníka od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, s tím, že osvobození se vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, jakož i na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit, a dále též i na ručitele a jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu.

Šlo v pořadí o druhé rozhodnutí insolvenčního soudu o tom, zda dlužníka osvobodí od placení zbytku jeho dluhů, když první (obsahově shodné) rozhodnutí obsažené v bodu III. výroku usnesení ze dne 17. března 2015, č. j. KSOS 34 INS 23408/2011-B-19, zrušil Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 25. listopadu 2015, č. j. KSOS 34 INS 23408/2011, 1 VSOL 640/2015-B-26 a věc v tomto rozsahu vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

Insolvenční soud vyšel zejména z toho, že:

[1] Dlužník v insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení navrhl oddlužení plněním splátkového kalendáře, s tím, že jeho příjem bude postačovat k uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů alespoň v minimální zákonem stanovené výši 30 %.

[2] Na schůzi věřitelů, které se žádný z přihlášených věřitelů nezúčastnil, insolvenční soud k návrhu insolvenčního správce schválil oddlužení dlužníka zpeněžením majetkové podstaty a určil, že do

majetkové podstaty náleží tam specifikovaný byt (dále jen „byt“).

[3] Insolvenční správce a insolvenční soud předpokládali, že zpeněžením majetkové podstaty budou pohledávky věřitelů uspokojeny ve vyšším rozsahu než ve splátkovém kalendáři, když vycházeli ze znaleckého posudku Ing. Pavly Brady ze 17. ledna 2011, podle něhož činila obvyklá cena bytu 600.000 Kč.

[4] Přes snahu insolvenčního správce, rozsáhlou inzerci a délku prodeje však z objektivních příčin (neatraktivní lokalita, vysoká nezaměstnanost a nabídka převyšující poptávku) nebylo dosaženo očekávané kupní ceny a byt byl zpeněžen jen za 170.000 Kč.

[5] Míra uspokojení zjištěných pohledávek nezajištěných věřitelů tak činila jen 14,72 %.

Na tomto základě insolvenční soud - vycházející z ustanovení § 415 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) - dospěl k následujícím závěrům:

[1] Ke snížení míry uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů došlo z důvodu objektivních skutečností, které dlužník nebyl schopen předvídat a při obvyklé míře obezřetnosti ani ovlivnit.

[2] Při řešení úpadku dlužníka konkursem by nebylo dosaženo vyšší míry uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, neboť oddlužení bylo provedeno zpeněžením majetkové podstaty, jak by tomu bylo i v konkursu, přičemž není důvod domnívat se, že v konkursu by byt byl zpeněžen za vyšší částku než tomu bylo v oddlužení.

K odvolání přihlášeného věřitele EOS KSI Česká republika, s. r. o. (dále jen „věřitel E“) Vrchní soud v Olomouci v záhlaví označeným usnesením zrušil usnesení insolvenčního soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Odvolací soud nesouhlasil s odvolací námitkou, podle níž požadované hodnoty plnění nezajištěným věřitelům nebylo dosaženo v důsledku okolností, které věřitel E nemohl (stejně jako dlužník) ovlivnit. Potud odkázal na závěry formulované Nejvyšším soudem v usnesení ze dne 30. ledna 2014, sen. zn. 29 NSČR 91/2013, uveřejněném pod číslem 47/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 47/2014“), které je - stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže - dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu.

Z R 47/2014 pak mimo jiné citoval pasáž, podle které, prosadí-li věřitelé způsob oddlužení, při němž bude hodnota plnění, které při splnění oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, nižší než 30 % jejich pohledávek, ačkoliv při dlužníkem prosazovaném jiném (druhém) způsobu oddlužení bylo možné předpokládat, že tato podmínka bude splněna, bude zpravidla možné uzavřít, že požadované hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které dlužník nezavinil. Insolvenční soud v takovém případě může dlužníku přiznat osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, přestože hodnota plnění, které obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek.

Za důvodnou však považoval námitku, podle níž se insolvenční soud dostatečně nezabýval další podmínkou pro přiznání osvobození od placení zbytků dluhů uvedenou v § 415 insolvenčního zákona, tedy zda v případě prohlášení konkursu na majetek dlužníka by nezajištění věřitelé byli uspokojeni ve stejném rozsahu jako při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

Odvolací soud zdůraznil, že insolvenční soud - veden nesprávnou úvahou, že je třeba porovnávat jen výtěžek dosažený zpeněžením majetku v oddlužení s výtěžkem dosaženým zpeněžením téhož majetku (bytu) v konkursu - pominul, že při řešení úpadku konkursem náleží do majetkové podstaty i majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení, tedy i příjmy dlužníka, a to ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky.

Za této situace se proto insolvenční soud již nezabýval otázkou, jak vysoká částka z příjmů dlužníka

by v případě řešení jeho úpadku konkursem náležela do majetkové podstaty a zda by tyto příjmy - po odpočtu odměny a výdajů insolvenčního správce - navýšily majetkovou podstatu a měly vliv na vyšší míru uspokojení věřitelů.

Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost vymezuje na základě ustanovení § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), tak, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení věci a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolatel namítá, že pokud se věřitel E nezúčastnil schůze věřitelů a byl nečinný v té fázi insolvenčního řízení, v níž mohl ovlivnit způsob oddlužení dlužníka, musel si být vědom toho, že jeho práva na schůzi věřitelů vykonává insolvenční soud, avšak důsledky ponese přímo věřitel E.

V obecné rovině pak konstatuje, že pokud věřitelé rozhodnou o způsobu oddlužení tak, že nerespektují původní návrh dlužníka, odpovídají za důsledky svého rozhodnutí bez ohledu na to, že takové rozhodnutí přijal insolvenční soud při výkonu práv věřitelů a bez ohledu na výtěžek zpeněžení majetkové podstaty a rozsah uspokojení věřitelů.

Dovolatel proto míní, že odvolací soud se neměl zabývat argumenty, které věřitel E mohl uplatnit na schůzi věřitelů svolané k projednání způsobu oddlužení, leč neučinil tak.

S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2014, sen. zn. 29 NSČR 45/2014, uveřejněné pod číslem 80/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dovolání, které nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř. a pro něž neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř., je přípustné podle § 237 o. s. ř., když dovolatelem předestřené právní otázky týkající se výkladu ustanovení § 415 insolvenčního zákona dosud nebyly v rozhodování odvolacího soudu beze zbytku vyřešeny.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení § 415 insolvenčního zákona (ve znění účinném v době podání návrhu dlužníka na osvobození od placení zbytků svých dluhů i v době vydání napadeného rozhodnutí, pro věc rozhodném), je-li hodnota plnění, které při splnění oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, nižší než 30 % jejich pohledávek, nebo nedosahuje-li nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli, může insolvenční soud po slyšení dlužníka a insolvenčního správce přesto přiznat dlužníku osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, ve kterém dosud

nebyly uspokojeny. Učiní tak jen na návrh dlužníka a za předpokladu, že dlužník prokáže, že požadované hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které nezavinil, a zároveň, že částka, kterou tito věřitelé na uspokojení svých pohledávek dosud obdrželi, není nižší než částka, které by se jim dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem. Ustanovení § 414 odst. 3 platí obdobně.

Nejvyšší soud v prvé řadě předesílá, že výkladem ustanovení § 415 insolvenčního zákona se zabýval již v usnesení ze dne 28. února 2013, sen. zn. 29 NSČR 12/2013, uveřejněném pod číslem 77/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Tam dovedl, že k předpokladům, za nichž insolvenční soud dlužníka osvobodí od placení zbytku jeho dluhů, i když je hodnota plnění, které při splnění oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, nižší než 30 % jejich pohledávek (nebo nedosahuje-li nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli), a které musí být splněny kumulativně, patří (dle dikce § 415 insolvenčního zákona):

- 1/ návrh dlužníka,
- 2/ prokázání toho, že požadované hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které dlužník nezavinil, a
- 3/ prokázání toho, že částka, kterou věřitelé na uspokojení svých pohledávek dosud obdrželi, není nižší než částka, které by se jim dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem.

V poměrech dané věci přitom není sporu o tom, že předpoklady ad 1/ a 2/ dlužník splnil.

Dovolatel namítá, že když věřitelé (respektive insolvenční soud) rozhodli o jiném (druhém) způsobu oddlužení, než navrhoval, má právo na osvobození od placení zbytku svých dluhů bez ohledu na to, zda splnil předpoklad ad 3/.

Tento názor Nejvyšší soud nesdílí.

Již v R 47/2014 Nejvyšší soud vysvětlil, že podáním návrhu na povolení oddlužení dlužník dává najevo, že souhlasí s oddlužením jedním ze dvou zákonem stanovených způsobů, o čemž rozhodují věřitelé (§ 402 odst. 3 insolvenčního zákona) a nepřijmou-li rozhodnutí, pak insolvenční soud (§ 402 odst. 5 a § 406 odst. 1 insolvenčního zákona). To, že dlužník upřednostňuje oddlužení plněním splátkového kalendáře před oddlužením zpeněžením majetkové podstaty, které zvolili věřitelé (respektive insolvenční soud), jeho právo podat odvolání proti usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nezakládá.

K tomu tamtéž uvedl, že odvolacím soudem vyjádřenou obavu z toho, že schůze věřitelů může „nevhodným“ rozhodnutím „neodvratně (a bezdůvodně) odsoudit“ dlužníka k neúspěšnosti oddlužení (k jeho zrušení dle § 418 insolvenčního zákona), nesdílí. Předně nelze předpokládat, že se věřitelé budou chovat „neekonomicky“ a v situaci, kdy (slovy odvolacího soudu) bude dlužníkovou ekonomická nabídka dostatečná jen pro jeden ze způsobů oddlužení, se schůze věřitelů usnese na druhém způsobu, kterým zjevně předešlé minimální míry uspokojení nezajištěných pohledávek dosáhnout nelze. Přesto, kdyby taková situace nastala, je podle přesvědčení Nejvyššího soudu řešitelná postupem dle § 415 insolvenčního zákona.

V usnesení ze dne 30. listopadu 2016, sen. zn. 29 NSČR 127/2014, Nejvyšší soud k závěrům plynoucím z R 47/2014 dodal, že kdyby se v insolvenčním řízení prosadil způsob oddlužení, při kterém by již v době jeho schválení bylo zřejmé, že hodnota plnění, které při splnění oddlužení obdrží nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek (aniž by šlo o případ, kdy se věřitelé s dlužníkem dohodli na nižším plnění), musí se tato skutečnost zohlednit (ve prospěch dlužníka) i v rámci „testu“ nastaveného ustanovením § 415 insolvenčního zákona (při úvaze, zda se prokázalo, že

částka, kterou věřitelé na uspokojení svých pohledávek dosud obdrželi, není nižší než částka, které by se jim dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem).

Podle přesvědčení Nejvyššího soudu však není logického důvodu, proč by dlužník neměl být podroben „testu konkursem“ v opačné situaci, tedy v případě, kdy věřitelé nebo insolvenční soud prosadí způsob oddlužení, při kterém v době jeho schválení nebylo zřejmé, že hodnota plnění, které při splnění oddlužení obdrží nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek.

Právě tak tomu bylo v posuzované věci, když i odvolací soud vyšel z toho, že insolvenční soud v době schválení oddlužení důvodně předpokládal, že při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty věřitelé dosáhnou minimálně 30 % a zároveň vyššího a rychlejšího uspokojení, než jakého by se jim dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem.

I na základě této argumentace lze k dovolacím námitkám uzavřít, že skutečnost, že věřitelé, respektive insolvenční soud, rozhodli o jiném (druhém) způsobu oddlužení, než dlužník navrhoval, dlužníka nezbavuje povinnosti, aby v návrhu o osvobození od placení zbytku svých dluhů dle § 415 insolvenčního zákona prokázal, že částka, kterou věřitelé na uspokojení svých pohledávek dosud obdrželi, není nižší než částka, které by se jim dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem.

Soudy nižších stupňů proto nepochybily, pokud se zabývaly otázkou, zda dlužník prokázal, že částka, kterou věřitelé na uspokojení svých pohledávek dosud obdrželi, není nižší než částka, které by se jim dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem.

Odvolací soud přitom v rámci úvahy o rozsahu majetku využitelného k uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů přiléhavě vystihl, že při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty do majetkové podstaty zásadně nenáleží majetek nabytý dlužníkem poté, co nastaly účinky schválení oddlužení (§ 398 odst. 2 věta druhá a § 406 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona), zatímco v případě řešení úpadku konkursem náleží do majetkové podstaty i majetek nabytý dlužníkem (zásadně kdykoliv) v průběhu insolvenčního řízení (§ 205 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona) - tedy i příjmy dlužníka (§ 206 odst. 1 písm. i/ insolvenčního zákona) náležející do majetkové podstaty ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky (§ 207 odst. 2 insolvenčního zákona).

Z uvedeného plyne, že při stanovení částky, které by se nezajištěným věřitelům dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem, je třeba zohlednit i příjmy, které by dlužník nabyl při řádném chodu věcí v konkursu do skončení realizační fáze insolvenčního řízení završené podáním konečné zprávy insolvenčním správcem.

Nejvyšší soud nicméně připomíná, že ve stejném duchu je nutné vést (pro účely posouzení, čeho by se věřitelům dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem) i úvahu o nákladech, jež s sebou nese řešení úpadku dlužníka konkursem, tedy úvahu v tom směru, že možné (dodatečné) příjmy za trvání konkursu přinášejí (při obvyklém chodu věcí) i možné dodatečné náklady (např. v podobě jinak pojaté odměny insolvenčního správce, očekávaných hotových výdajů insolvenčního správce, očekávaných nákladů spojených s udržováním a správou majetkové podstaty dlužníka).

Právní posouzení věci odvolacím soudem - jenž insolvenčnímu soudu uložil, aby v dalším průběhu řízení zohlednil též příjem dlužníka, který by při řešení úpadku konkursem [poměřováno obvyklou dobou trvání konkursu s možným zohledněním toho, zda by šlo (mohlo jít) o nepatrný konkurs] náležel do majetkové podstaty, a to nejen do doby, než nastaly účinky schválení oddlužení, ale i poté - je tudíž správné.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.), neboť dovolateli se prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo zpochybnit správnost napadeného rozhodnutí.

Nad rámec výše uvedeného považuje Nejvyšší soud za vhodné podotknout, že dlužník se může vyhnout „testu konkursem“ a předejít riziku, že nebude osvobozen od placení zbytku svých dluhů dle § 415 insolvenčního zákona, jestliže v průběhu oddlužení splní požadavek kladený na minimální zákonnou (nebo s věřiteli smlouvenou) míru uspokojení dlužníkových věřitelů tím, že k úhradě jejich pohledávek použije i tu část svého majetku, která nepodléhala režimu schválené formy oddlužení a která by mu jinak zůstala k dispozici. Uvedeným postupem se totiž dlužníku otevírá možnost osvobození od placení zbytku dluhů dle § 414 insolvenčního zákona.

Ani v poměrech této věci proto nebylo vyloučeno, aby v situaci, kdy se stalo zřejmým, že výtěžek zpeněžení majetkové podstaty (bytu) nebude postačovat k úhradě pohledávek nezajištěných věřitelů v minimálně 30 % rozsahu, dlužník poskytl k uspokojení věřitelů majetek (včetně svých příjmů), který případně nabyt poté, co nastaly účinky schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

Toto usnesení se považuje za doručené okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku; dlužníku, insolvenčnímu správci, věřitelskému výboru (zástupci věřitelů) a státnímu zastupitelství, které (případně) vstoupilo do insolvenčního řízení, se však doručuje i zvláštním způsobem.

Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)